

5. Бутко М. Інвестиційні аспекти підвищення конкурентоспроможності економіки / М. Бутко // Економіка України. — 2004. — № 4. С. 40—45.
6. Матюшенко І. Ю., Божко В. П. Іноземні інвестиції: Навч. Посібник. — К.: Професіонал, 2005. — с. 336.
7. Носова О. Іноземний капітал у перехідній економіці країни СНД / О. Носова // Економіка України. — 2005. — № 10. — С. 81—88.
8. Носова О. Прямі іноземні інвестиції у трансформаційній економіці України / О. Носова // Економіка України. — 2000. — № 5. — С. 47—50.
9. Пехник А. Іноземні інвестиції в економіку України: Навч. Посібник. — К.: Знання, 2007 — с. 335.
10. Борщевський В. В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку / В. В. Борщевський // Фінанси України. — 2003. № 10. — С. 108—117.
11. Кузяк Д. Проблеми визначення економічного змісту проектного фінансування у сучасній економічній науці / Д. Кузяк // Інвестиції: Практика та досвід., С. 41—44.
12. Schumpeter, J. Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung. Leipzig: Duncker & Humblot. — 1991
13. Brealey, R., I. Cooper, and M. Habib. Using project finance to fund infrastructure investments // Brealey, R., I. Cooper, and M. Habib /Journal of Applied Corporate Finance. — 1996. — № 9. — P. 25-38.
14. Ahmed, P. A. Project Finance In Developing Countries: IFC's Lessons Of Experience. Washington DC: International Finance Corporation. — 1999.
15. Project Finance and Infrastructure Finance. Issue 317. February 2011. — P. 84—89.

Статтю подано до редакції 26.054.11 р.

УДК 658.15

А. А. Акопян, канд. екон. наук, доц.,
Республіка Вірменія, м. Єреван, Вірменський державний
економічний університет (АГЕУ): кафедра бухгалтерського обліку

ПЕРЕВАГИ УЧАСТІ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ У ЛІЗИНГОВОМУ БІЗНЕСІ

АНОТАЦІЯ. У статті проаналізовано переваги і ефективність лізингових операцій у країнах з економіками, що розвиваються як важливий інструмент розвитку інвестування. Розвиток сектору малого і середнього бізнесу часто стримується відсутністю доступу до довгострокового фінансування, яке необхідно для капіталовкладень.

Розвиток лізингу як додаткового інструментарію для банківських позик забезпечує альтернативне рішення, яке суттєво може розширити доступ до капіталу для цих діяльностей. Лізинг може бути потужним джерелом фінансування як для малого і середнього бізнесу, так і для банків і фінансових установ при залученні банківського капіталу для закупівлі обладнання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: інвестиційна діяльність, лізинг, ефективність лізинга, арендна плата, довгостроковий кредит.

АННОТАЦИЯ. В статье проанализированы преимущества и эффективность лизинговых операций в странах с развивающимися экономиками как важный инструмент развития инвестирования. Развитие сектора малого и среднего бизнеса часто сдерживается отсутствием доступа к долгосрочному финансированию, необходимому для капиталовложений. Развитие лизинга в качестве дополнительного инструментария для банковских займов обеспечивает альтернативное решение, которое может существенно расширить доступ к капиталу для этих видов деятельности. Лизинг может быть мощным источником финансирования как для малого и среднего бизнеса, так и для банков и финансовых учреждений при привлечении банковского капитала для закупки оборудования.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: инвестиционная деятельность, лизинг, эффективность лизинга, арендная плата, долгосрочный кредит

THE SUMMARY. In the article analysed advantages and efficiency of leasing operations in emerging economies, as an important tool of development of investment. Small and medium business sector development is often hindered by the lack of access to long-term finance required for capital investment. The development of leasing as a complementary tool to bank loans provides an alternative solution that can significantly expand access to capital for these businesses. Leasing can be a powerful source of financing for both, small and medium business and banks and financial institutions, as involving of banking capital for the procurement of equipment.

KEYWORDS: investment activity, leasing, efficiency of leasing, rent charge, long-term credit

Суть лізингу полягає в інвестуванні тимчасово вільних чи притягнутих фінансових засобів, коли лізингодавець придбає у власність встановлене договором майно у визначеного продавця і надає це майно лізингоодержувачеві за плату в тимчасове користування. Предметом лізингового договору можуть бути будь-які речі, що не втрачають своїх натуральних властивостей у процесі їхнього використання, застосовувані для підприємницької діяльності (у тому числі будівельні машини й устаткування, інструмент), за винятком земельних ділянок і інших природних об'єктів.

Лізинг стає гнучким і багатообіцяючим економічним важелем, здатним залучити інвестиції, сприяти підйому вітчизняного виробництва, залучити капітал у життєво важливі галузі економіки країни, забезпечити реальну підтримку малому бізнесу, забезпечити довгостроковий і надійний дохід для комерційних банків і т. п. Аналіз зарубіжного досвіду показує, що лізингові операції стали невід'ємною частиною економіки більшості промислово розвинутих країн. Близько 25—30 років тому на Заході лізинг був затребуваний у вигляді різко зрослих інвестиційних потреб економіки, у силу сформованих темпів технічного прогресу, що уже не могли задовольнятися за рахунок винятково традиційних каналів фінансування. От чому в умовах конкуренції, що загострюється, лізинг був додатковим і досить ефективним каналом збуту виробленої продукції, він дозволяв домагатися розширення кола споживачів і завойовувати нові ринки збуту.

У сучасних умовах для відновлення і розвитку технічної бази необхідні нові економічні інструменти, що дозволяють залучати значні інвестиційні потоки в капітальне будівництво. Одним із них є лізинг.

В умовах зниження інвестиційної активності, обумовленої економічною кризою, упровадження механізму лізингу стає вагомим фактором стабілізації вітчизняної економіки, відродження виробництва, підвищення його конкурентоспроможності. В умовах кризи банківської системи Росії лізинг має стати ефективним і доступним інструментом інвестування організацій, підприємств і інших господарств і зайняти нішу середньострокового інвестиційного кредитування.

Перспективність лізингу і його виробнича функція обумовлені все зростаючою потребою організацій у відновленні основних виробничих фондів, розвитку потужностей підприємств, проведенні технічного переозброєння і можливістю часткового рішення цих завдань з набагато меншими витратами порівняно з використанням кредиту. Крім того, він створює умови для застосування найбільш передової техніки в умовах її швидкого старіння і гострого дефіциту фінансових засобів. Створювані вітчизняні лізингові фірми, особливо на перших порах, значною мірою у своїй діяльності залежать від зовнішнього джерела залучення ресурсів у вигляді банківського кредиту. Ця обставина повною мірою підтверджується зарубіжним досвідом. У західних країнах з розвинутою економікою для здійснення своїх операцій лізингові компанії переважно використовують пози-

кові засоби; за їхній рахунок формується до 75 % усіх їхніх ресурсів. Кредитні взаємини комерційних банків і лізингодавців можуть складатись по-різному. Банки надають гарантовані кредити, що видаються окремо по кожній операції після вивчення платоспроможності клієнта, і по термінах звичайно збігаються з термінами лізингового договору, і негарантовані кредити, що являють собою звичайні банківські кредити компанії, як і будь-якому позичальнику.

Використання лізинговими компаніями в широких масштабах для успішної діяльності позикових засобів свідчить про тісний взаємозв'язок банківського кредиту, видаваного лізинговим компаніям у грошовій формі, і лізингу, що являє собою особливу форму кредиту лізингоодержувача у товарній формі. По суті, відбувається трансформація однієї форми кредиту в іншу.

Разом з тим використання лізинговою фірмою в значних розмірах кредитів робить її занадто залежною від цього джерела і тому уразливою. Ефективність діяльності фірми в цих умовах залежить від можливості одержання банківських кредитів, коливань розміру позикового відсотка й інших обставин, що встановлюються загальними настановами банківської політики.

Залучення вітчизняними лізинговими фірмами позикових засобів стикається і з іншою серйозною проблемою. Справа в тому, що основною їхньою формою в даний час є короткострокові кредити комерційних банків, тоді як класичні лізингові операції носять характер довгострокових. Необхідність подолання цього протиріччя створює значні труднощі у комерційній діяльності лізингової фірми, а також у формуванні її стратегії і тактики поведінки на лізинговому ринку. Ці обставини змушують лізингову фірму у разі укладання лізингової угоди прораховувати всі його параметри з метою узгодження суми лізингових платежів з виробничими витратами по залученню засобів, а також забезпечення необхідного рівня ліквідності і виконання своїх платіжних зобов'язань.

Задовольняючи значні кредитні потреби лізингових компаній, кредитні установи тим самим одержують можливість впливати на масштаби, напрямки і розвиток конкретних видів лізингу. У результаті сильної залежності лізингових компаній від банківських установ, що їхніх фінансують, виникає непрямий метод участі банківського капіталу в лізинговому бізнесі.

При організації кредитних відносин з лізинговими фірмами комерційні банки можуть скористатися загальноприйнятим порядком кредитування і розглядати ці кредитні операції як звичайні активні

операції по видачі позичок клієнтам. Але може бути розроблений і особливий механізм видачі і погашення кредитів для цього типу позичальників, виділені специфічні принципи ціноутворення на позикові засоби і визначені нові підходи до встановлення платоспроможності лізингових підприємств.

Розвиток лізингового бізнесу стикається з проблемою мобілізації значних коштів, що могли б стати джерелом для закупівлі устаткування з метою його подальшої передачі користувачам з лізингу. Аналіз стану вітчизняного лізингового підприємництва дозволяє зробити висновок, що в даний час найбільш реальними суб'єктами господарювання, що мають тимчасово вільні кошти або такі, що мають доступ до них, є банківські установи.

Порівняно зі створюваними лізинговими компаніями банки володіють тією важливою перевагою, що вони вже організаційно оформлені: для проведення ними лізингових операцій потрібно тільки виділення в їхній структурі спеціального відділу чи групи, до складу яких повинні ввійти співробітники з певним досвідом банківської роботи і зі знанням специфіки даної операції.

Привабливість лізингової операції для комерційних банків пояснюється наявністю в цій банківській операції реального матеріального забезпечення. Крім того, розвиток лізингового бізнесу дасть банкам можливість розширити коло своїх операцій, підвищити якість обслуговування клієнтів і тим самим збільшити їхню кількість, зміцнити традиційні зв'язки і встановити нові взаємовигідні партнерські відносини з клієнтурою.

У попередніх публікаціях нами відзначені ті основні переваги, якими продиктоване рішення банків про застосування лізингового механізму, зокрема, при лізингу виключається ризик нецільового використання кредитних ресурсів позичальником, орендне устаткування залишається у власності лізингодавця до моменту його викупу за умовами лізингу, збільшується імовірність повернення кредитних коштів, забезпечується одержання стабільного доходу протягом тривалого терміну, збільшується прибутковість «кредитного бізнесу» за рахунок одержання додаткової маржі за лізингові послуги, а також підвищується можливість «втручання» банківського капіталу в управління реальною промисловістю. В умовах загострення конкуренції на ринку банківських послуг проведення комерційними банками лізингових операцій може стати ефективним способом розширення сфери банківського впливу. Вкладаючи кошти в придбання майна і виконуючи функцію лізингодавця, комер-

ційні банки можуть зробити свій внесок у формування стратегії і тактики відновлення основних фондів, визначати напрям розвитку лізингу, контролювати ситуацію на лізинговому ринку.

Перевага лізингової операції для банку вбачається і в досить високій її рентабельності. Через лізингові платежі банк здобуває нове джерело доходів у вигляді комісійних виплат. Крім того, комерційні банки, розвиваючи лізинговий бізнес, можуть заощаджувати кошти за рахунок відносної простоти обліку лізингових операцій і лізингових платежів порівняно з операціями довгострокового кредитування.

Лізинг ефективний і для лізингоодержувача з позицій експлуатації і гарантійного обслуговування устаткування. Участь банківського капіталу в лізинговому бізнесі дає можливість придбання фінансових ресурсів за більш низькими відсотками, що і знижує процентні витрати в ціноутворенні лізингу порівняно з придбанням активів за довгостроковими позиками. За рахунок економії процентних витрат лізингові компанії беруть на себе посередницькі видатки, витрати на обслуговування активів. Це і приносить додаткові вигоди лізингоодержувачу, що в результаті, при лізингу чи покупці активів за позиками платить ту ж ціну, однак надалі скорочує витрати по страхуванню, обслуговуванню активів, взятих в оренду (див. табл. 1).

Таблиця 1

**СТРУКТУРА ІНВЕСТИЦІЙНИХ ВИТРАТ ПРИ ПОКУПЦІ АКТИВІВ
ПО ДОВГОСТРОКОВИХ ПОЗИКАХ І ЛІЗИНГУ¹**

Статті	Лізинг, %	Кредитування, %
Процентні витрати	58	74
Посередницькі витрати	9	2
Витрати на обслуговування	10	2
Витрати на страхування	6	5
Прибуток	17	17
Усього	100	100

Разом з тим лізингова операція належать до числа банківських операцій з досить високим рівнем ризику. Ризик банку зростає

¹ Составлен на основе анализа финансового рынка Республики Армения за 2008—2010 гг.

при оперативному лізингу, коли існує необхідність відшкодувати високу залишкову вартість об'єкта лізингу за відсутності попиту на нього після закінчення терміну лізингового договору. Тому з погляду банківського ризику економічним інтересам банка-лізингодавця найбільшою мірою відповідає фінансовий лізинг.

Література

1. *Горемыкин В. А.* Лізинг. — М.: Дашков и К, 2003. — 922 с.
2. *Ковалев В. В.* Лізинг. — М.: Проспект, 2011. — 444 с.
3. *Леценко М. О.* Основы лизинга. — М.: Прогресс-МТ, 2000. — 422 с.
4. *Шаталов С. С.* Лізинг как композитарная конструкция // Юрист. — 2002. — № 3.
5. *Шаталов С. С.* Новая концепция юридической природы лизинговых отношений // Юрист. — 2001. — № 1.
6. Downes J., *Finance and Investment Handbook*, 5th ed., N.Y. Barons Educational Series, 1999. — 320 p.

Статтю подано до редакції 27.04.2011.

УДК 657

Ж. В. Череднікова,
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ В СУЧАСНИХ СИСТЕМАХ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ПІДПРИЄМСТВ

АНОТАЦІЯ. В роботі розглянуто особливості організації сучасного управлінського обліку на підприємствах.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: облік, управління, ризику, страхування.

АННОТАЦИЯ. В работе рассмотрено особенности организации современного управленческого учета на предприятиях.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: учет, управление, риски, страхование.

ANNOTATION: The paper discusses features of the organization of modern management accounting in enterprises.

KEY WORDS: account, management, risks, insurance.